

Kommunstyrelsens kontor
Datum 2016-06-07
Dnr 2016/0198

Till Kommunstyrelsen

Svar på produktionsstyrelsens avrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag om produktivitetsuppföljning inom hemtjänsten

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har de senaste åren beslutat om åtgärdsplaner m.m. för att Produktionsstyrelsen ska nå en ekonomi i balans.

Produktionsstyrelsen har av Kommunfullmäktige (§ 1:8, 2016-02-01) fått i uppdrag att driva hemtjänstverksamhet med en produktivetsgrad om 75 % i snitt under 2016, 80 % under 2017 samt 84 % under 2018 för att budgeten ska vara i balans. Särskild avrapportering ska ske i samband med månadasuppföljning per april till Kommunstyrelsen. Produktionsstyrelsen har hanterat detta ärende den 2016-05-19, med omedelbar justering.

Andel i egen regi har minskat under de senaste åtta åren från 79 % till 35 %. Verksamheten i egen regi har redovisat underskott sedan 2010 och under 2015 har underskott ökat kraftigt. Bokslutsprognosen för 2016 visar ett underskott om ca 7 Mkr som motsvarar ca 20 % av omsättningen. Produktiviteten har sänkts under tiden och i april 2016 redovisas ca 70 %.

Med det ekonomiska läget under innevarande år och med förutsättningarna inför år 2017 gör Produktionsstyrelsen bedömningen att en ekonomi i balans är omöjlig att nå.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar

1. Rekommendera och godkänna att Produktionsstyrelsen avvecklar hemtjänstverksamhet i egen regi så att ekonomi i balans uppnås,
2. Avvecklingsprocessen ska ske i samverkan med Vård- och omsorgsnämnden
3. Åtgärder i form av handlings- och tidsplan för att få en ekonomi i balans ska återrapporteras till Kommunstyrelsen månadsvis.

Bakgrund

I Österåkers kommun drivs hemtjänstverksamheten av sex olika privata utförare och produktionsförvaltning i egen regi. Kommunfullmäktige fattar beslut årligen om storleken på ersättning. För 2016 finns en ersättningsmodell för tre geografiska zoner för *Dag och kväll*. Hemtjänst *Natt* är anslagsbudgeterat och drivs av produktionsförvaltningen. Insatsen *Larm* drivs av produktionsförvaltningen med finansiering enligt särskild ersättning.

Hemtjänstverksamheten i egen regi består idag av cirka 240 kunder med cirka 85 000 utförda timmar per år och 81 medarbetare med skiftande tjänstgöringsgrader. Årsbudgeten motsvarar 37 miljoner kronor.

Förvaltningens slutsatser

Förvaltningen delar Produktionsstyrelsens bedömning att hemtjänstverksamheten inte kan drivas med en ekonomi i balans.

Bilagor

1. Produktionsstyrelsens tjänsteutlåtande (2016-05-17)
2. Protokoll (PS § 5:4)
3. Förteckning över Kommunstyrelsens tidigare beslut angående åtgärdsplaner m.m. inom Produktionsstyrelsen.

Jan-Olof Friman
Kommundirektör

Katarina Leinar
Ekonomichef

Tjänsteutlåtande

Produktionsförvaltningen

Datum 2016-05-17

Dnr PS 2016/0053 (01)

Till Produktionsstyrelsen

Särskild avrapportering av Kommunfullmäktiges uppdrag om produktivitetssuppföljning inom hemtjänsten

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2016-02-01 att Produktionsstyrelsen får i uppdrag att driva hemtjänstverksamhet med en produktivetsgrad om 75 % i snitt under 2016, 80 % under 2017 samt 84 % under 2018, för att uppnå en budget i balans inom äldreomsorgen i enlighet med gällande styrdokument. Särskild återrapportering ska ske i samband med månadsuppföljningen per april till Kommunstyrelsen. Av rapporten framgår att det enligt produktionsförvaltningens bedömning, under 2016 samt planåren 2017-2018, varken är möjligt att uppnå ekonomi i balans eller den av Kommunfullmäktige beslutade produktivetsgraden inom hemtjänsten.

Beslutsförslag

Produktionsstyrelsens beslut

1. Godkänna den särskilda avrapporteringen avseende hemtjänstverksamhet i egen regi per 2016-04-30 samt att överlämna densamma till Kommunstyrelsen.
2. Informera Kommunstyrelsen om att målen för ekonomi i balans och produktivetsgrad inom hemtjänstverksamheten inte kommer att för att uppnås under 2016 samt planåren 2017-2018.
3. Ärendet justeras omedelbart vid sammanträdet slut.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2016-02-01 att Produktionsstyrelsen får i uppdrag att driva hemtjänstverksamhet med en produktivetsgrad om 75 % i snitt under 2016, 80 % under 2017 samt 84 % under 2018, för att uppnå en budget i balans inom äldreomsorgen i enlighet med gällande styrdokument. Särskild återrapportering ska ske i samband med månadsuppföljningen per april till Kommunstyrelsen.

Den kommunala hemtjänsten, exkl nattpatrullen, har för 2016 budgeterat en omsättning på ca 37 000 tkr. Per 30 april är den ackumulerade förlusten -1 621 tkr och prognosen för helåret är ca -7 000 tkr. Verksamheten har i dagsläget 73 st tillsvidareanställda och 8 st tidsbegränsade anställda vilka tillsammans betjänar 240 kunder.

Ökad konkurrens

Genom ökad valfrihet för kunderna har hemtjänsten inom den kommunala egenregin under flera år påverkats av en ökad konkurrens från privata aktörer. Nedan visar verksamhetens underskott de senaste åren samt prognos för 2016.

Hemtjänst	2014	2015	2016P
(Tkr)	-5 211	-6 688	-7 000

Från att vara ensam aktör har verksamheten under de senaste 7-8 åren minskat, till att i dagsläget ha en total marknadsandel på 35 %, och på fastlandet endast 29 %. Det är och har varit en stor utmaning att leda den kommunala verksamheten i konkurrens, framförallt när det gäller att anpassa

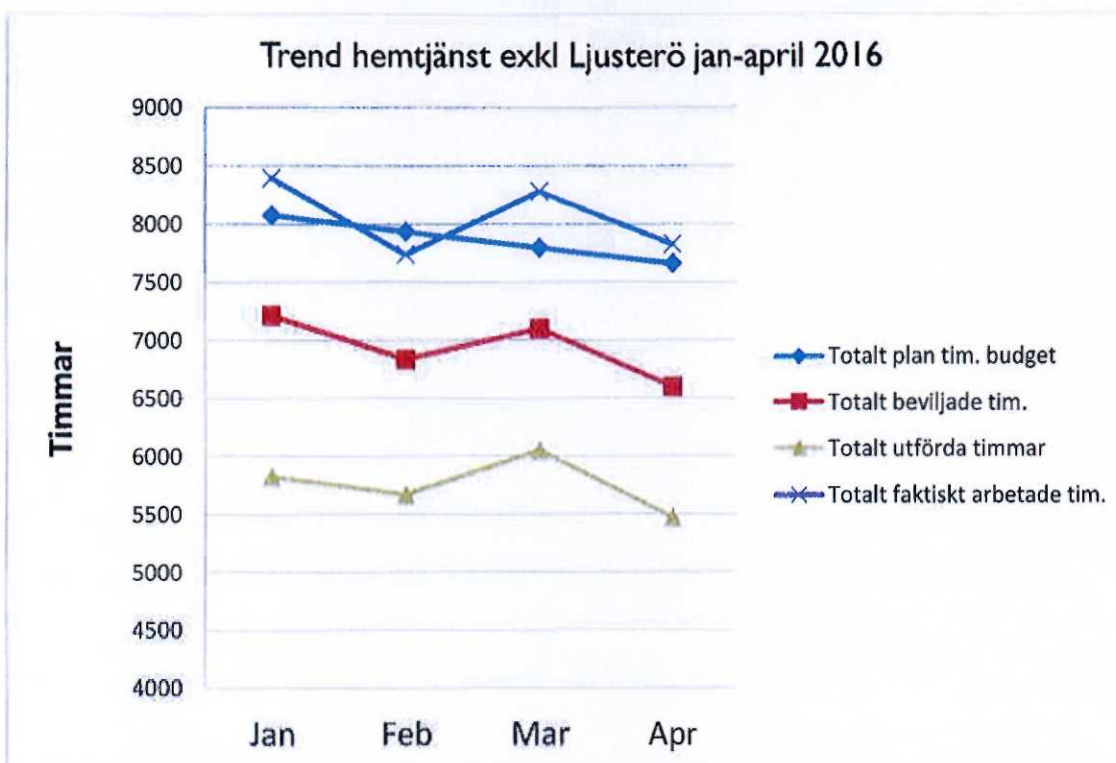
Tjänsteutlåtande

personalstyrkan. Inför budget 2016 prognostiserades en fortsatt nedgång av kundunderlaget från januari och december med ca 18 %.

Förändrade förutsättningar

Inför 2016 togs beslut om förändrade ersättningszoner och ersättningsnivåer vilket förväntades ge positiva effekter inom framförallt de grupper som arbetar mot landsbygdskunderna. I mars 2016 beslutade Vård- och omsorgsnämnden om förändringar i ersättningsmodellen under innevarande år med bl a utebliven ersättning för så kallade bomtiden. Den ekonomiska effekten av detta beslut är ännu oklart och kommer att skapa ytterligare utmaningar. För den kommunala egenregin handlar det om ett icke budgeterat intäktsbortfall på ca 2,5 miljoner.

Produktionsförvaltningens produktivitetsmått per månad har fastlagts för att kunna nå den beslutade genomsnittsnivån på 75 % för 2016. Redan under årets fyra första månader avviker det budgeterade produktivitetsmättet negativt med ca 4 procentenheter varje månad. Detta förklaras till största delen av en ytterligare minskning av antalet kundtimmar jämfört med budgeterat, bl.a. har fler kunder valt andra utförare. Till följd av detta ligger ansträngningarna för att anpassa personalstyrkan ständigt ett steg efter. Se tabell; Trend hemtjänst exkl Ljusterö jan-april 2016.

Nytt arbetssätt

Genom projektet ViKan har ett arbete inletts för att kunna flytta ansvar och befogenheter längre ut i organisationen. Detta har i sin tur möjliggjort en minskning av lokal overhead, vilket också är en naturlig följd av det minskade kundunderlaget. Avveckling av de gamla ledningsfunktionerna och tillsättande och introduktion av nya chefer har dock även skapat en viss oro inom organisationen, vilket fått till följd att de ekonomiska effekterna inte omedelbart kan avläsas i resultatredovisningen.

Tjänsteutlåtande

Vidtagna åtgärder (övergripande nivå samt enhetsnivå)

- Minskad overhead i produktionsstaben under våren, 1,5 tjänst
- Minskad lokal overhead 2,9 tjänst (Fem verksamhetsledare samt en enhetschef är ersatta med tre enhetschefer)
- Fem vakanta tjänster hemtjänstpersonal har ej tillsatts, 2,82 tjänst.
- Kontinuerlig minskning av personalstyrkan genom minskad vikariat tillsättning.

Beslutade åtgärder

- Minskning med ytterligare 2,0 tjänst administrativ personal
- Kontinuerlig minskning av personalstyrkan 4 st visstidsanställningar förlängs ej efter sommaren
- Ny bilupphandling ger lägre pris och möjlighet att byta till mindre och mer kostnadseffektiva fordon, vilket beräknas ge 30 % lägre bilkostnader
- Anpassning av bilparken till minskande kundunderlag
- Uppsägning av kontors- och personallokaler på Solhälla. Årshyra inkl städ 372 tkr.
- Avslut av hanteringen av de privata aktörernas larm på dagtid kommer att minska mängden bomtider

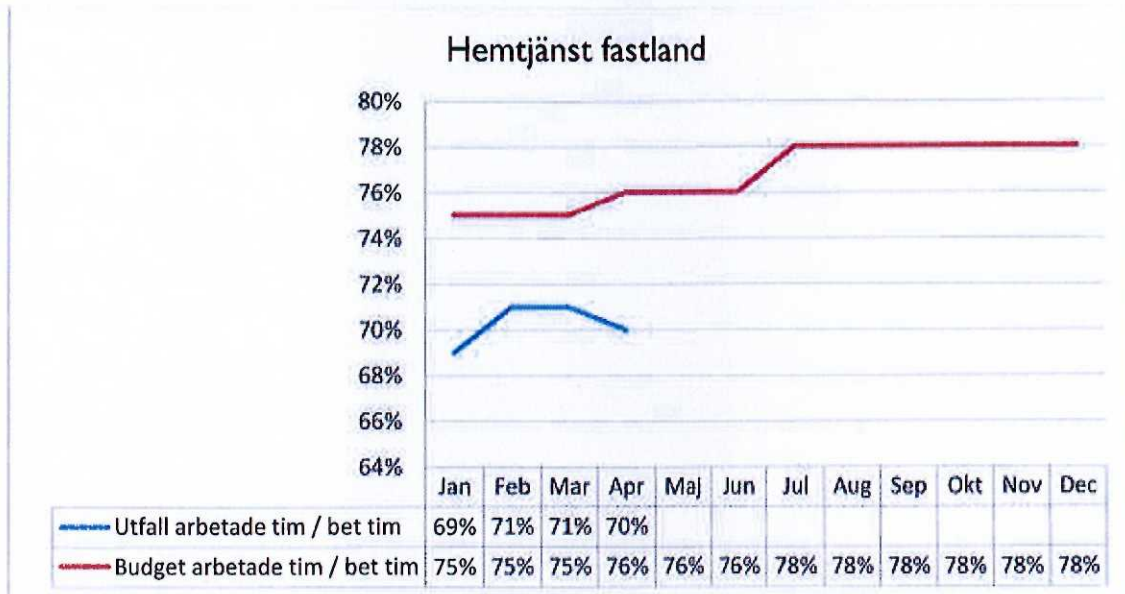
Planerade åtgärder

- All hemtjänstverksamhet i samma lokaler skapar förutsättningar för optimerad schemaläggning
- Nytt hemtjänstschema fr o m 15/9, kombinerade dags och kvällspass
- Nya rutiner för bomtidshantering 15/9
- Förhandlingar med bistånd om att skriva ned tid på kunder med mycket bomtid

Tjänsteutlåtande

Förvaltningens slutsatser

De ekonomiska effekterna begränsas av det fortsatta kundbortfallet till följd av att kunder i högre utsträckning väljer privata utförare. Genomförda åtgärder har varit relevanta för att hantera den planerade minskningen men vi har inte lyckats prognostisera och kompensera för den ökande takten av förlorade kundtimmar jämfört med vad som budgeterats. Den genomsnittliga produktiviteten på fastlandet har ökat något under årets fyra första månader (från 69 % till 70 %), främst genom att vi utfört fler av de beviljade timmarna.

Vid en sammanvägning av ovanstående är produktionsförvaltningens bedömning, att det under 2016 samt planåren 2017-2018, varken är möjligt att uppnå ekonomi i balans eller den av Kommunfullmäktige beslutade produktivitetsgraden inom hemtjänsten.

Kent Henningson
Produktionschef

PS 2016/0053 (02)

PS § 5:4

Särskild avrapportering av Kommunfullmäktiges uppdrag om produktivitetssuppföljning inom hemtjänsten

Produktionsstyrelsens beslut

1. Godkänna den särskilda avrapporteringen avseende hemtjänstverksamhet i egen regi per 2016-04-30 samt överlämna densamma till Kommunstyrelsen.
2. Informera Kommunstyrelsen om att målen för ekonomi i balans och produktivitetsgrad inom hemtjänstverksamheten inte kommer att uppnås under 2016 samt planåren 2017-2018.
3. Produktionsstyrelsen föreslår att Kommunstyrelsen ser över förutsättningarna för att bedriva hemtjänst i egen regi.
4. Ärendet justeras omedelbart vid sammanträdet slut.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2016-02-01 att Produktionsstyrelsen får i uppdrag att driva hemtjänstverksamhet med en produktivitetsgrad om 75 % i snitt under 2016, 80 % under 2017 samt 84 % under 2018, för att uppnå en budget i balans inom äldreomsorgen i enlighet med gällande styrdokument. Särskild återrapportering ska ske i samband med månadsuppföljningen per april till Kommunstyrelsen. Av rapporten framgår att det enligt produktionsförvaltningens bedömning, under 2016 samt planåren 2017-2018, varken är möjligt att uppnå ekonomi i balans eller den av Kommunfullmäktige beslutade produktivitetsgraden inom hemtjänsten.

8

Beslutsunderlag

- Tjänsteyttrande daterat 2016-05-17.

Förslag till beslut

Ordförande Gunnar Fristedt (M) föreslår att Produktionsstyrelsen beslutar enligt förvaltningens förslag med tillägg av en beslutsattsats enligt punkt 3 nedan:

1. Godkänna den särskilda avrapporteringen avseende hemtjänstverksamhet i egen regi per 2016-04-30 samt överlämna densamma till Kommunstyrelsen.
2. Informera Kommunstyrelsen om att målen för ekonomi i balans och produktivitetsgrad inom hemtjänstverksamheten inte kommer att uppnås under 2016 samt planåren 2017-2018.
3. Produktionsstyrelsen föreslår att Kommunstyrelsen ser över förutsättningarna för att bedriva hemtjänst i egen regi.
4. Ärendet justeras omedelbart vid sammanträdet slut.

Expedieras

- Akten
- Kommunfullmäktige, Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande

Kommunstyrelsens kontor

Datum 2016-06-07

Dnr 2016/0198

Bilaga 3

Förteckning över Kommunstyrelsens tidigare beslut angående åtgärdsplaner m.m. inom Produktionsstyrelsen

1. Österåkers kommuns ekonomiska uppföljning per november 2015, KS 2016-01-11, § 1:15.
2. Österåkers kommuns ekonomiska uppföljning per juni 2015, KS 2015-08-24, § 10:19.
3. Österåkers kommuns ekonomiska uppföljning per februari 2015, KS 2015-03-30, § 5:28.
4. Österåkers kommuns ekonomiska uppföljning per november 2012, KS 2013-01-07, § 1:5.
5. Österåkers kommuns ekonomiska uppföljning per oktober 2012, KS 2012-12-03, § 246.